HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

28 iulie 2016*

„Trimitere preliminară — Agricultură — Regulamentul (CE) nr. 1/2005 — Protecția animalelor în timpul transportului — Călătorii de lungă durată — Capitolul V punctul 1.4 litera (d) din anexa I — Durata călătoriei și perioadele de repaus pentru animale în timpul transportului — Transporturi de bovine — Noțiunea «perioadă suficientă de repaus, de cel puțin o oră» — Posibilitatea de a întrerupe transportul de mai multe ori — Articolul 22 — Întârzieri în timpul transportului — Regulamentele (CE) nr. 1234/2007 și (UE) nr. 817/2010 — Restituiri la export — Cerințe privind bunăstarea animalelor vii din specia bovină în timpul transportului acestora — Regulamentul (UE) nr. 817/2010 — Articolul 2 alineatele (2)-(4) — Medicul veterinar oficial de la punctul de ieșire — Raport și mențiune pe documentul care atestă ieșirea animalelor de pe teritoriul vamal al Uniunii cu privire la respectarea sau la nerespectarea dispozițiilor aplicabile ale Regulamentului nr. 1/2005 — Rezultat nesatisfăcător al controalelor realizate — Articolul 5 alineatul (1) litera (c) — Caracterul obligatoriu sau neobligatoriu al mențiunii amintite pentru autoritatea națională competentă pentru plata restituirilor la export”

În cauza C-469/14,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Finanzgericht Hamburg (Tribunalul Financiar din Hamburg, Germania), prin decizia din 29 august 2014, primită de Curte la 14 octombrie 2014, în procedura

Masterrind GmbH

împotriva

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, și domnii D. Šváby (raportor), J. Malenovský, M. Safjan și M. Vilaras, judecători,

avocat general: domnul N. Wahl,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Hauptzollamt Hamburg-Jonas, de S. Heise, în calitate de agent;

— pentru guvernul francez, de S. Ghiandoni și de D. Colas, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de B. Eggers și de B. Schima, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: germana.

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 21 ianuarie 2016,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea, pe de o parte, a punctului 1.4 litera (d) din capitolul V din anexa I la Regulamentul (CE) nr. 1/2005 al Consiliului din 22 decembrie 2004 privind protecția animalelor în timpul transportului și al operațiunilor conexe și de modificare a Directivelor 64/432/CEE și 93/119/CE și a Regulamentului (CE) nr. 1255/97 (JO 2005, L 3, p. 1, rectificare în JO 2011, L 336, p. 86, Ediție specială, 03/vol. 62, p. 3) și, pe de altă parte, a Regulamentului (UE) nr. 817/2010 al Comisiei din 16 septembrie 2010 de stabilire a normelor de aplicare în temeiul Regulamentului (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului în ceea ce privește cerințele privind bunăstarea animalelor vii din specia bovină în timpul transportului pentru acordarea restituirilor la export (JO 2010, L 245, p. 16).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei acțiuni prin care Masterrind GmbH contestă legalitatea unei decizii a Hauptzollamt Hamburg-Jonas (Biroul Vamal Principal din Hamburg-Jonas, Germania) privind recuperarea integrală a restituirilor la export care îi fuseseră acordate în avans pentru exportul în Maroc al unui lot de șase bovine de reproducere.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 1/2005

3 Considerentele (11) și (19) ale Regulamentului nr. 1/2005 au următorul cuprins:

„(11) În scopul aplicării consecvente și eficiente a prezentului regulament pe teritoriul Comunității în lumina principiului său de bază conform căruia animalele nu trebuie să fie transportate în condiții care le-ar putea provoca răni sau suferințe inutile, este oportun să se adopte dispoziții detaliate privind nevoile speciale care decurg din utilizarea diferitor modalități de transport. Astfel de dispoziții detaliate ar trebui interpretate și aplicate în conformitate cu principiul menționat anterior și ar trebui să fie actualizate la timp, în special în lumina noilor opinii științifice, ori de câte ori par să nu mai garanteze respectarea acestui principiu pentru anumite specii sau modalități de transport.

[…]

(19) Regulamentul (CEE) nr. 3820/85 al Consiliului din 20 decembrie 1985 de armonizare a anumitor dispoziții din domeniul social privind transportul rutier [(JO 1985, L 370, p. 1)] prevede perioadele maxime de conducere și perioadele minime de repaus pentru conducătorii de vehicule rutiere. Este oportun să se reglementeze în mod similar și transportul de animale. Regulamentul (CEE) nr. 3821/85 al Consiliului din 20 decembrie 1985 privind aparatura de înregistrare în transportul rutier [(JO 1985, L 370, p. 8)] prevede instalarea și utilizarea de aparate de înregistrare pentru a se asigura verificarea eficientă a respectării legislației sociale privind transportul rutier. Este necesar ca astfel de date înregistrate să fie disponibile și verificate în scopul aplicării perioadelor limită de transport prevăzute de legislația privind bunăstarea animalelor.”

4 Potrivit articolului 3 din acest regulament, intitulat „Condiții generale pentru transportul de animale”:

„O persoană nu poate transporta animale sau încredința animale în vederea transportului în condiții care le pot provoca răni sau suferințe inutile.

În plus, următoarele condiții trebuie respectate:

(a) în prealabil, au fost luate toate măsurile necesare pentru a reduce durata călătoriei și a satisface nevoile animalelor în timpul călătoriei;

[…]

(f) transportul este efectuat fără întârziere până la locul de destinație, iar condițiile de bunăstare a animalelor sunt verificate în mod regulat și menținute la un nivel corespunzător;

[…]

(h) la intervale de timp corespunzătoare, animalelor li se asigură apă, hrană și repaus într-o cantitate și de o calitate adecvată speciei și taliei acestora.”

5 Potrivit articolului 6 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2005, transportatorii efectuează transporturi de animale în conformitate cu normele tehnice prevăzute în anexa I la acest regulament.

6 Capitolul V din anexa menționată conține normele referitoare la intervalele de adăpare și de hrănire, precum și la durata călătoriei și la perioadele de repaus. Punctul 1.4 din acest capitol se referă la transportul rutier, printre altele, al animalelor vii din specia bovină, altele decât vițeii, în privința călătoriilor de lungă durată, care sunt definite la articolul 2 litera (m) din Regulamentul nr. 1/2005 ca fiind călătorii care depășesc opt ore începând cu momentul în care este mutat primul animal din lot. Secțiunea 1 din acest capitol are următorul cuprins:

„1.1. Cerințele prevăzute de prezenta secțiune se aplică transportului de ecvidee domestice, cu excepția ecvideelor înregistrate, de animale domestice din speciile bovină, ovină, caprină și porcină, cu excepția transportului aerian.

1.2. Durata călătoriei pentru animalele din speciile prevăzute la punctul 1.1 nu depășește opt ore.

1.3. Durata maximă a călătoriei prevăzute la punctul 1.2 poate fi prelungită, dacă sunt îndeplinite cerințele suplimentare ale capitolului VI.

1.4. Intervalele de hrănire și adăpare, durata călătoriei și perioadele de repaus în cazul utilizării unor vehicule rutiere de transport care respectă cerințele de la punctul 1.3 se definesc după cum urmează:
(a) vițeii […]
(b) porcii […]
(c) ecvideele domestice […]
(d) toate celelalte animale din speciile prevăzute la punctul 1.1 trebuie să beneficieze, după 14 ore de călătorie, de o perioadă suficientă de repaus, de cel puțin o oră, în special pentru a fi adăpate și, atunci când este necesar, hrănite. După perioada de repaus, transportul poate fi reluat pentru alte 14 ore.

1.5. După încheierea duratei călătoriei, animalele trebuie descărcate, hrănite și adăpate și trebuie să beneficieze de o perioadă de repaus de cel puțin 24 ore.

[…]

1.8. În interesul animalelor, durata călătoriei prevăzută la punctele 1.3, 1.4 și 1.7 litera (b) se poate prelungi cu două ore, ținând seama în special de proximitatea față de locul de destinație.

[…]”

7 Articolul 22 din Regulamentul nr. 1/2005, intitulat „Întârzieri în timpul transportului”, prevede:

„(1) Autoritatea competentă ia măsurile necesare pentru a preveni sau a reduce la minimum orice întârziere în timpul transportului sau suferința animalelor în cazul în care circumstanțe neprevăzute împiedică aplicarea prezentului regulament. Autoritatea competentă se asigură că la punctele de transfer, de ieșire și de control la frontieră se iau măsuri speciale pentru a acorda prioritate transportului de animale.

(2) Un lot de animale poate fi reținut în timpul transportului exclusiv în cazul în care acest lucru este strict necesar pentru bunăstarea animalelor sau din motive de siguranță publică. Nicio întârziere nejustificată nu poate surveni între încheierea încărcării și plecare. În cazul în care un lot de animale trebuie reținut în cursul transportului mai mult de două ore, autoritatea competentă se asigură că se iau măsurile corespunzătoare pentru îngrijirea animalelor și, dacă este necesar, pentru hrănirea, adăparea, descărcarea și adăpostirea acestora.”

Regulamentele (CE) nr. 1234/2007 și (UE) nr. 817/2010

8 Potrivit articolului 168 din Regulamentul (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului din 22 octombrie 2007 de instituire a unei organizări comune a piețelor agricole și privind dispoziții specifice referitoare la anumite produse agricole (Regulamentul unic OCP) (JO 2007, L 299, p. 1), acordarea și plata restituirilor la exportul de animale vii din specia bovină sunt subordonate respectării dispozițiilor prevăzute de legislația Uniunii privind bunăstarea animalelor și în special protecția animalelor în cursul transportului.

9 Această dispoziție este pusă în aplicare prin Regulamentul nr. 817/2010.

10 Considerentul (5) al acestui din urmă regulament prevede că „evaluarea stării fizice și de sănătate a animalelor necesită o expertiză și o experiență specifice. Prin urmare, ar trebui efectuate controalele de un medic veterinar. În plus, pentru ca aceste controale să fie precise și armonizate, ar trebui să se precizeze clar domeniul de aplicare al acestora și să se stabilească un model de raport”.

11 În considerentul (7) al regulamentului menționat se precizează în special că, „fără a aduce atingere cazurilor de forță majoră recunoscute de jurisprudența Curții […], încălcarea acestor dispoziții privind bunăstarea animalelor nu duce la reducerea, ci la pierderea restituirii la export, corespunzător cu numărul animalelor în cazul cărora nu au fost respectate cerințele privind bunăstarea”.

12 Articolul 1 din Regulamentul nr. 817/2010 prevede că plata restituirilor la export depinde de respectarea articolelor 3-9 din Regulamentul nr. 1/2005 și a anexelor la acesta în timpul transportului animalelor vii din specia bovină până la primul loc de descărcare în țara terță de destinație finală.

13 Potrivit articolului 2 alineatul (2) din Regulamentul nr. 817/2010:

„În ceea ce privește animalele pentru care se acceptă o declarație de export, medicul veterinar oficial de la punctul de ieșire verifică, în conformitate cu Directiva 96/93/CE a Consiliului [din 17 decembrie 1996 privind certificarea animalelor și a produselor animaliere (JO 1997, L 13, p. 28, Ediție specială, 03/vol. 20, p. 167)], dacă:

(a) cerințele stabilite de Regulamentul (CE) nr. 1/2005 au fost respectate de la locul de plecare, astfel cum este definit la articolul 2 litera (r) din regulamentul respectiv, până la punctul de ieșire;

[…]

Medicul veterinar oficial care a efectuat controalele completează un raport conform cu modelul din anexa I la prezentul regulament, certificând dacă rezultatele controalelor efectuate în conformitate cu primul paragraf sunt satisfăcătoare sau nu.

[…] O copie a raportului se transmite agenției de plată.”

14 În conformitate cu alineatele (3) și (4) ale aceluiași articol, în cazul în care medicul veterinar în cauză consideră că sunt îndeplinite condițiile prevăzute la alineatul (2) al articolului menționat, certifică acest lucru pe documentul care atestă ieșirea animalelor de pe teritoriul vamal al Uniunii Europene, cu excepția, dacă este cazul, a animalelor pentru care nu au fost respectate cerințele Regulamentului nr. 1/2005.

15 Articolele 4 și 5 din Regulamentul nr. 817/2010 au următorul cuprins:

„Articolul 4

Procedura de plată a restituirilor la export

[…]

(2) Cererile de plată a restituirilor la export […] sunt completate […] cu:

(a) documentul menționat la articolul 2 alineatul (3) din prezentul regulament, completat corespunzător;

[…]

Articolul 5

Neplata restituirilor la export

(1) Valoarea totală a restituirii la export per animal, calculată în conformitate cu al doilea paragraf, nu se plătește pentru:

[…]

(c) animale în cazul cărora, având în vedere documentele menționate la articolul 4 alineatul (2) și/sau orice alt element de care dispune cu privire la respectarea prezentului regulament, autoritatea competentă consideră că articolele 3-9 din Regulamentul (CE) nr. 1/2005 și anexele menționate la aceste articole nu au fost respectate.

[…]”

Litigiul principal și întrebările preliminare

16 În cursul lunii iunie 2011, Masterrind a declarat exportul în Maroc a șase bovine de reproducere și a obținut acordarea în avans a restituirilor legate de acest export prin decizia din 13 iulie 2011 a Biroului Vamal Principal din Hamburg-Jonas.

17 Din decizia de trimitere rezultă că transportul cu camionul din Northeim (Germania), unde animalele au fost încărcate, până la portul Sète (Franța), unde acestea au fost îmbarcate pe o navă pentru continuarea călătoriei, s-a desfășurat după cum urmează:

— 16 iunie 2011 începând cu ora 10.30: încărcare;

— în aceeași zi, în jurul orei 11.30: plecare de la locul de încărcare;

— în aceeași zi, la ora 19.00: oprire la Wasserbillig (Luxemburg) pentru un repaus de hrănire și adăpare de o oră;

— în aceeași zi, la ora 22.00: oprire la Épinal (Franța), pentru un al doilea repaus de hrănire și adăpare de 10 ore, necesar având în vedere obligațiile în materie de durată de conducere și de perioadă de repaus care decurg din Regulamentul (CE) nr. 561/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 martie 2006 privind armonizarea anumitor dispoziții ale legislației sociale în domeniul transporturilor rutiere, de modificare a Regulamentelor (CEE) nr. 3821/85 și (CE) nr. 2135/98 ale Consiliului și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 3820/85 al Consiliului (JO 2006, L 102, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 8, p. 214);

— 17 iunie, în jurul orei 8.00: reluarea călătoriei;

— în aceeași zi la ora 17.00: sosire la Sète.

18 În urma controlului efectuat în acest loc de medicul veterinar oficial de la punctul de ieșire, acesta a consemnat în raportul de control mențiunea „Non conforme au contrôle officiel visé à l'article 2 du règlement (CE) nº 817/2010" (Neconform cu controlul oficial prevăzut la articolul 2 din Regulamentul nr. 817/2010), pentru toate animalele. Ulterior a reieșit că, potrivit aprecierii autorităților veterinare franceze, un transport de bovine fără descărcare a cărui durată totală, inclusiv perioadele de repaus prevăzute pentru șoferii de camion, depășește 31 de ore nu îndeplinește cerințele care decurg din Regulamentul nr. 1/2005.

19 În consecință, prin decizia din 5 iunie 2012, Biroul Vamal Principal din Hamburg-Jonas a solicitat rambursarea restituirilor la export plătite în avans către Masterrind, majorate cu 10 %.

20 După ce a formulat o reclamație împotriva deciziei respective, Masterrind s-a adresat Comisiei Europene pentru a obține punctul de vedere al acesteia cu privire la interpretarea dispozițiilor relevante din capitolul V din anexa I la Regulamentul nr. 1/2005 privind durata călătoriei și perioadele de repaus. Instituția în cauză a precizat că, în opinia sa, aceste dispoziții implică faptul că durata maximă a călătoriei fără descărcare autorizată pentru bovine este de 29 de ore, calculate începând de la încărcare și incluzând o perioadă de repaus de o oră în vehicul, dar că, în interesul animalelor, având în vedere în special proximitatea locului de destinație, această perioadă poate fi prelungită cu două ore, astfel încât durata călătoriei nu ar putea în niciun caz depăși 31 de ore.

21 Prin decizia din 19 iulie 2013, Biroul Vamal Principal din Hamburg-Jonas a respins reclamația Masterrind, precizând că era obligat să țină seama de aprecierea medicului veterinar oficial de la punctul de ieșire.

22 Masterrind a formulat o acțiune împotriva acestei decizii la Finanzgericht Hamburg (Tribunalul Financiar din Hamburg, Germania), susținând că expresia „perioadă de repaus de cel puțin o oră” care figurează la punctul 1.4 litera (d) din capitolul V din anexa I la Regulamentul nr. 1/2005 implică faptul că perioada de repaus dintre cele două etape de transport poate avea o durată mai mare de o oră.

23 Potrivit instanței de trimitere, soluționarea litigiului cu care aceasta este sesizată depinde, pe de o parte, de aspectul dacă în mod efectiv expresia „perioadă de repaus de cel puțin o oră”, care figurează la punctul 1.4 litera (d) din capitolul V din anexa I la Regulamentul nr. 1/2005, implică faptul că perioada de repaus dintre cele două perioade de transport poate avea o durată mai mare de o oră și, pe de altă parte, de aspectul dacă mențiunea medicului veterinar oficial de la punctul de ieșire, situat în Franța, potrivit căreia transportul în cauză în litigiul principal s-a desfășurat în mod neconform cu acest regulament poate sau nu poate fi contestată în fața autorității germane competente pentru plata restituirilor la export aferente animalelor transportate.

24 Cu privire la primul aspect, instanța de trimitere consideră, mai întâi, că este irelevant faptul că transportul în discuție în litigiul principal a fost compus nu din două perioade de deplasare, astfel cum se precizează la punctul 1.4 litera (d), ci din trei, cu durate de 8 ore și 30 de minute, de 2 ore și, respectiv, de 9 ore, deoarece niciuna dintre aceste etape și nici două etape succesive cumulate nu au depășit durata maximă de 14 ore impusă de dispoziția menționată pentru fiecare dintre cele două perioade de transport prevăzute de aceasta.

25 În continuare, reamintind cuprinsul punctului 15 din Hotărârea din 9 octombrie 2008, Interboves (C-277/06, EU:C:2008:548), precum și punctul 18 din Concluziile avocatului general Mengozzi prezentate în cauza Interboves (C-277/06, EU:C:2008:162), această instanță apreciază că dispoziția respectivă impune o perioadă de repaus intermediar care trebuie să fie de cel puțin o oră, dar care poate depăși această durată. Ea consideră că regula generală prevăzută la articolul 3 al doilea paragraf litera (a) din Regulamentul nr. 1/2005, potrivit căreia toate măsurile necesare trebuiau să fie luate anterior transportului pentru a reduce la minimum durata călătoriei și pentru a satisface nevoile animalelor în timpul acesteia, a fost concretizată de legiuitorul Uniunii, în ceea ce privește transportul rutier de bovine, în norma inclusă la punctul 1.4 litera (d) din capitolul V din anexa I la regulamentul menționat, care prevede o perioadă de repaus intermediar de cel puțin o oră, iar nu de o oră, astfel cum a arătat Comisia.

26 În ceea ce privește rațiunea de a fi a acestei perioade de repaus, instanța de trimitere consideră că ea nu trebuie să fie destinată exclusiv adăpării sau hrănirii animalelor, referindu-se la termenul „în special” sau la termenii echivalenți utilizați în diferite versiuni lingvistice ale acestei norme, în expresia „o perioadă suficientă de repaus, de cel puțin o oră, în special pentru a fi adăpate și, atunci când este necesar, hrănite”. Prin urmare, perioada de repaus menționată ar putea fi justificată, precum în speță, de respectarea reglementării în materie de perioade de conducere și de repaus aplicabile șoferilor de camion, din moment ce animalele beneficiază în același timp de o aprovizionare.

27 În sfârșit, potrivit instanței de trimitere, perioadele de repaus aferente celor două perioade de deplasare de maximum 14 ore nu pot depăși ele însele, în total, 14 ore, care corespund duratei maxime a unei perioade de deplasare. O astfel de limitare, pe care această instanță o consideră net inferioară perioadei de repaus de 24 de ore cu descărcare impuse la punctul 1.5 din capitolul V din anexa I la Regulamentul nr. 1/2005 după două perioade de deplasare de maximum 14 ore fiecare, s-ar justifica prin faptul că o perioadă de repaus fără descărcare ar avea un efect benefic mai redus și prin obiectivul de a limita în măsura posibilului o acumulare semnificativă de timp de deplasare fără descărcare.

28 Cu privire la al doilea aspect, și anume caracterul obligatoriu pentru autoritatea competentă pentru plata restituirilor la export al mențiunii consemnate de medicul veterinar oficial de la punctul de ieșire în sensul că transportul în discuție în litigiul principal s-a desfășurat într-un mod neconform cu Regulamentul nr. 1/2005, instanța de trimitere consideră că consemnarea de către acest medic

veterinar a mențiunii referitoare la aprecierea sa cu privire la respectarea regulamentului în cauză, precum și aplicarea de către acesta a ștampilei sale constituie o formalitate administrativă care poate fi atacată numai în același timp cu decizia în fond privind refuzul de acordare a restituirilor la export de către autoritatea responsabilă pentru plata acestora.

29 În susținerea acestei opinii, instanța în cauză consideră, în primul rând, că intervenția medicului veterinar oficial de la punctul de ieșire nu are un efect de reglementare direct în privința exportatorului și a terților, situația juridică a exportatorului fiind afectată numai de decizia autorității competente pentru plata restituirilor la export. În consecință, această intervenție pare a fi o etapă într-o procedură care cuprinde mai multe etape, având în vedere în special articolul 4 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 817/2010, în care mențiunea consemnată de medicul veterinar oficial de la punctul de ieșire ar fi tratată ca o condiție de formă, condiție care ar fi îndeplinită independent de conținutul, pozitiv sau negativ, al acestei mențiuni, aprecierea în fond revenind autorității competente pentru plata restituirilor la export.

30 În al doilea rând, ea se referă la Hotărârea din 13 martie 2008, Viamex Agrar Handel (C-96/06, EU:C:2008:158), și la Hotărârea din 25 noiembrie 2008, Heemskerk și Schaap (C-455/06, EU:C:2008:650), din care ar rezulta că evaluarea pozitivă a medicului veterinar oficial de la locul de ieșire nu constituie o dovadă incontestabilă a respectării dispozițiilor care reglementează transportul de animale și, prin urmare, ea nu este obligatorie pentru autoritatea competentă pentru plata restituirilor la export în prezența unor elemente care infirmă această apreciere.

31 În ultimul rând, instanța de trimitere consideră că raportul privind rezultatul controalelor realizate, pe care medicul veterinar oficial de la punctul de ieșire trebuie să îl întocmească în paralel cu consemnarea mențiunii pe documentul de export și pe care acesta trebuie să îl transmită autorității în cauză, include elemente care țin de expertiza specifică a medicului veterinar, despre care această instanță subînțelege că au o valoare deosebită, expertiză care nu are însă nicio legătură cu verificarea în drept de către agenția de plată a întrunirii condițiilor privind dreptul la restituiri având în vedere constatările efectuate de medicul veterinar respectiv.

32 În aceste împrejurări, Finanzgericht Hamburg (Tribunalul Financiar din Hamburg) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Dispoziția prevăzută la punctul 1.4 din capitolul V din anexa I la Regulamentul nr. 1/2005, potrivit căreia după 14 ore de călătorie animalele trebuie să beneficieze de o perioadă suficientă de repaus de cel puțin o oră, în special pentru a fi adăpate și, atunci când este necesar, hrănite, înainte ca transportul să poată fi reluat pentru alte 14 ore, trebuie interpretată în sensul că intervalele de transport pot fi întrerupte […] și pentru o perioadă de repaus mai lungă de o oră sau pentru mai multe perioade de repaus, dintre care una de cel puțin o oră?

2) Agenția de plată dintr-un stat membru este obligată să respecte mențiunea făcută de medicul veterinar oficial de la punctul de ieșire, astfel cum prevede articolul 2 alineatul (3) din Regulamentul (UE) nr. 817/2010, cu consecința că legalitatea [caracterului negativ al acestei] mențiun[i] trebuie verificată numai de autoritatea în numele căreia acționează medicul veterinar [respectiv], sau mențiunea formulată de medicul veterinar oficial reprezintă doar un act de procedură administrativ care poate fi atacat numai concomitent cu exercitarea căilor de atac împotriva deciziei pe fond adoptate de agenția de plată?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

33 Prin intermediul primului aspect al primei întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă punctul 1.4 din capitolul V din anexa I la Regulamentul nr. 1/2005 trebuie interpretat în sensul că, în cadrul unui transport rutier de animale din speciile vizate, în special din specia bovină, cele două perioade de deplasare de 14 ore pot fi întrerupte de o perioadă de repaus mai mare de o oră.

34 Este necesar să se constate că răspunsul la această întrebare decurge în mod expres chiar din modul de redactare a acestei dispoziții, potrivit căreia animalele din speciile vizate trebuie să beneficieze, după 14 ore de transport, de o perioadă suficientă de repaus, „de cel puțin o oră”. Astfel, acest mod de redactare neechivoc indică faptul că perioada de repaus intermediar poate depăși o oră.

35 Cu toate acestea, astfel cum a arătat avocatul general la punctele 58, 59 și 62 din concluzii, un transport de animale vii trebuie să respecte, inclusiv cu privire la acest aspect, condițiile generale prevăzute la articolul 3 din Regulamentul nr. 1/2005. Astfel, după cum se precizează în considerentul (11) al acestuia, dispozițiile detaliate privind nevoile specifice în ceea ce privește diferitele tipuri de transport, precum punctul 1.4 din capitolul V din anexa I la regulamentul menționat, trebuie să fie interpretate și aplicate în conformitate cu principiul potrivit căruia animalele nu trebuie să fie transportate în condiții care le-ar putea provoca răni sau suferințe inutile, principiu care figurează în primul paragraf al articolului 3 menționat și ale cărui implicații generale sunt menționate în parte în al doilea paragraf al acestui articol. Printre acestea se numără cel de a reduce la minimum durata călătoriei și cel de a efectua transportul fără întârziere, menționate la literele (a) și (f) ale acestui al doilea paragraf.

36 În ceea ce privește „perioada de repaus” în sensul punctului 1.4 litera (d) menționat, de care animalele trebuie să beneficieze în special pentru a fi adăpate și, dacă este necesar, hrănite, rolul acestei perioade de repaus este, astfel cum indică modul de redactare, să permită animalelor transportate să se odihnească după oboseala și neplăcerile suferite în perioada de deplasare precedentă și, astfel, să înceapă în condiții bune a doua perioadă de deplasare. Atât timp cât staționarea vehiculului satisface această nevoie esențială de repaus, staționarea în cauză poate fi considerată justificată, fără a fi necesar ca prelungirea ei să răspundă exclusiv acestei nevoi sau și altor necesități legate de transportul însuși.

37 Prin urmare, perioada de repaus intermediară nu poate fi niciodată de așa natură încât, în condițiile concrete în care se desfășoară acest repaus și transportul în ansamblu, să constituie un risc de rănire sau de suferințe inutile pentru animalele transportate. Revine autorității naționale competente pentru plata restituirilor la export și, dacă este cazul, instanțelor naționale sarcina de a formula evaluările necesare în acest sens în fiecare caz în parte ținând seama de toate elementele relevante, în special de adecvarea măsurilor de organizare adoptate.

38 În același timp, trebuie să se constate că Regulamentul nr. 1/2005 se opune ca perioadele de călătorie și de repaus combinate, astfel cum sunt prevăzute la punctul 1.4 din capitolul V din anexa I la acest regulament, să depășească 29 de ore, sub rezerva posibilității de a le prelungi cu 2 ore în interesul animalelor, în conformitate cu punctul 1.8 din acest capitol, și fără a aduce atingere aplicării dispozițiilor articolului 22 din regulamentul menționat, referitor la întârzierea în timpul transportului în cazul în care circumstanțe neprevăzute împiedică aplicarea acestui regulament.

39 Astfel, după cum a arătat avocatul general la punctele 51-55 din concluzii, pe de o parte, autorizarea perioadelor de călătorie și de repaus combinate care depășesc 29 de ore ar contraveni principiului stabilit la articolul 3 primul paragraf din Regulamentul nr. 1/2005, amintit la punctul 35 din prezenta hotărâre, și anume evitarea riscurilor de rănire și de suferințe inutile pentru animalele transportate, precum și implicațiile acestui principiu, care sunt obligațiile de a reduce la minimum durata călătoriei

și de a efectua transportul fără întârziere. În această privință, potrivit punctului 1.5 din capitolul V din anexa I la acest regulament, după durata călătoriei stabilită conform punctului 1.4 din capitolul V menționat, animalele trebuie să fie descărcate, hrănite și adăpate și trebuie să beneficieze de o perioadă de repaus de minimum 24 de ore. Pe de altă parte, această interpretare este susținută de faptul că punctul 1.8 din capitolul în cauză prevede că perioadele de călătorie stabilite la punctul 1.4 din capitolul menționat pot fi prelungite numai cu 2 ore, și aceasta numai în interesul animalelor, ținând seama în special de proximitatea locului de destinație.

40 Prin intermediul celui de al doilea aspect al primei întrebări, instanța de trimitere solicită în continuare în esență să se stabilească dacă punctul 1.4 litera (d) din capitolul V din anexa I la Regulamentul nr. 1/2005 trebuie interpretat în sensul că, în cadrul unui transport rutier de animale din speciile vizate, în special din specia bovină, cele două perioade de deplasare de maximum 14 ore, care trebuie să fie întrerupte de o perioadă de repaus de cel puțin o oră, pot include și alte etape de staționare.

41 Independent de faptul că a-i constrânge pe conducătorii de vehicule de transport de animale în cauză să se oprească numai după o perioadă de deplasare, cu o durată maximă de 14 ore, ar fi imposibil de realizat în practică, trebuie să se constate că, în condiții normale, o etapă a unui transport în timpul căreia vehiculul este scos din trafic și oprit este în mod obiectiv mai puțin neplăcută pentru animalele transportate decât o etapă de deplasare, astfel cum rezultă din definiția „punctului de repaus” prevăzută la articolul 2 litera (t) din Regulamentul nr. 1/2005, care se referă la „orice oprire în cursul călătoriei care nu este locul de destinație”, și din anumite fragmente din Avizul privind bunăstarea animalelor în timpul transportului adoptat la 11 martie 2002 de Comitetul științific pentru sănătatea și bunăstarea animalelor care subliniază consecințele negative ale mișcărilor vehiculului asupra bunăstării animalelor transportate. În consecință, împrejurarea că o perioadă de deplasare de maximum 14 ore include una sau mai multe etape de staționare nu trebuie, în principiu, să fie considerată nefavorabilă pentru bunăstarea animalelor.

42 Totuși, această etapă sau aceste etape de staționare suplimentare trebuie, pe de o parte, să fie justificate de necesități legate de transportul însuși și, pe de altă parte, să fie adăugate la etapele de deplasare pentru calculul perioadei de deplasare de maximum 14 ore din care fac parte, cu respectarea dispozițiilor punctului 1.4 litera (d) din capitolul V din anexa I la Regulamentul nr. 1/2005.

43 Prin urmare, la prima întrebare trebuie să se răspundă că punctul 1.4 litera (d) din capitolul V din anexa I la Regulamentul nr. 1/2005 trebuie interpretat în sensul că, în cadrul unui transport rutier de animale din speciile vizate, în special cele din specia bovină, cu excepția vițeilor, pe de o parte, perioada de repaus dintre perioadele de deplasare poate, în principiu, să aibă o durată mai lungă de o oră. Totuși, în cazul în care depășește o oră, această perioadă nu trebuie să fie de așa natură încât, în condițiile concrete în care se desfășoară acest repaus și transportul în ansamblu, să constituie un risc de rănire sau de suferințe inutile pentru animalele transportate. În plus, perioadele de călătorie și de repaus combinate, astfel cum sunt prevăzute la punctul 1.4 litera (d) din capitolul menționat, nu pot depăși 29 de ore, sub rezerva posibilității de a le prelungi cu 2 ore în interesul animalelor, în conformitate cu punctul 1.8 din capitolul amintit, și fără a aduce atingere aplicării dispozițiilor articolului 22 din regulamentul în cauză în cazul unor circumstanțe neprevăzute. Pe de altă parte, perioadele de deplasare de maximum 14 ore fiecare pot cuprinde una sau mai multe etape de staționare. Aceste etape de staționare trebuie să fie adăugate la etapele de deplasare pentru calculul perioadei totale de deplasare de maximum 14 ore din care fac parte.

Cu privire la a doua întrebare

44 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă Regulamentul nr. 817/2010 trebuie interpretat în sensul că autoritatea competentă pentru plata restituirilor la exportul de bovine este obligată să respecte mențiunea consemnată de medicul veterinar oficial de la punctul de ieșire pe documentul care atestă ieșirea de pe teritoriul vamal al

Uniunii a animalelor în cauză, potrivit căreia dispozițiile aplicabile ale Regulamentului nr. 1/2005 nu au fost respectate în cadrul transportului acestor animale pentru toate animalele sau pentru o parte a acestora.

45 În primul rând, trebuie subliniat că, potrivit articolului 2 alineatele (2) și (4) din Regulamentul nr. 817/2010, intervenția medicului veterinar oficial de la punctul de ieșire se limitează la a verifica respectarea dispozițiilor aplicabile ale Regulamentului nr. 1/2005 și la a întocmi, pentru autoritatea competentă pentru plata restituirilor la export, un raport care să certifice rezultatele controalelor efectuate, aceste rezultate făcând de asemenea obiectul unei mențiuni pe documentul care atestă ieșirea de pe teritoriul vamal al Uniunii.

46 În schimb, în conformitate cu articolul 5 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 817/2010, autorității competente pentru plata restituirilor la export îi revine sarcina de a aprecia dacă dispozițiile aplicabile ale Regulamentului nr. 1/2005 au fost sau nu au fost respectate în cadrul transportului în cauză, decizia în această privință trebuind să fie adoptată pe baza documentelor menționate la articolul 4 alineatul (2) din Regulamentul nr. 817/2010 și/sau pe baza oricărui alt element de care aceasta dispune în ceea ce privește respectarea regulamentului amintit. Articolul 4 alineatul (2) menționat privește, pentru partea transportului efectuată pe teritoriul Uniunii, documentul care atestă ieșirea de pe acest teritoriu astfel cum a fost completat de medicul veterinar oficial de la punctul de ieșire, în conformitate cu articolul 2 alineatul (3) sau (4) din acest din urmă regulament. Pe de altă parte, printre celelalte elemente de care dispune autoritatea în cauză figurează raportul acestui medic veterinar oficial, menționat la articolul 2 alineatul (2) al doilea paragraf din același regulament. Întocmit în conformitate cu modelul care constituie anexa I la regulamentul amintit, raportul respectiv conține informații detaliate, precum și observații care, dacă este cazul, permit autorității competente pentru plata restituirilor la export să cunoască în detaliu motivele pentru care medicul veterinar oficial de la punctul de ieșire a considerat nesatisfăcătoare rezultatele controalelor efectuate pentru toate animalele sau pentru o parte a animalelor transportate și a consemnat această apreciere pe documentul care atestă ieșirea de pe teritoriul vamal al Uniunii, astfel cum este prevăzut la articolul 2 alineatul (4).

47 În al doilea rând, trebuie amintit că, statuând, în cadrul reglementării în vigoare anterior, cu privire la situația inversă, în care mențiunea consemnată de medicul veterinar oficial de la punctul de ieșire ar fi conținut o evaluare pozitivă a acestuia cu privire la respectarea dispozițiilor relevante ale reglementării în materie de transport de animale vii, Curtea a statuat că constatarea astfel efectuată de medicul veterinar respectiv nu constituia o dovadă incontestabilă a acestei respectări, astfel încât constatarea în cauză nu era obligatorie pentru autoritatea competentă pentru plata restituirilor la exportul de bovine în prezența unor elemente obiective și concrete care dovedeau contrariul (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 martie 2008, Viamex Agrar Handel, C-96/06, EU:C:2008:158, punctele 34, 35, 37 și 41, precum și Hotărârea din 25 noiembrie 2008, Heemskerk și Schaap, C-455/06, EU:C:2008:650, punctele 25 și 30).

48 Întrucât dispozițiile relevante pentru aceste hotărâri sunt în esență identice cu dispozițiile în vigoare în prezent, această jurisprudență este în continuare de actualitate.

49 Or, dacă aprecierea medicului veterinar oficial de la punctul de ieșire poate fi repusă în discuție în cazul în care acesta consideră că animalele au fost transportate în conformitate cu dispozițiile a căror respectare este impusă pentru a putea beneficia de restituiri la export, nu există niciun motiv pentru care situația să fie diferită atunci când acesta face o apreciere în sens invers.

50 Astfel, rezultă că, în conformitate cu dispozițiile Regulamentului nr. 817/2010, decizia privind respectarea condițiilor la care este supus dreptul la plata restituirilor la export, în special în ceea ce privește respectarea dispozițiilor aplicabile ale Regulamentului nr. 1/2005, ține de atribuțiile autorității

naționale competente pentru această plată, informațiile furnizate de medicul veterinar oficial de la punctul de ieșire în cadrul colaborării dintre aceștia instituite prin Regulamentul nr. 817/2010 constituind în mod cert un element de probă, dar care poate fi contestat.

51 Această constatare este întărită în cazul în care, precum în cauza principală, aprecierea medicului veterinar respectiv nu se referă la evaluarea stării fizice și a stării de sănătate a animalelor, care, potrivit considerentului (5) al Regulamentului nr. 817/2010, necesită o expertiză și o experiență deosebite care justifică faptul că controalele sunt efectuate de un medic veterinar. Astfel, prezumția de relevanță acordată în mod natural evaluărilor efectuate de un specialist în domeniul său de expertiză nu își găsește aplicarea atunci când aceste evaluări privesc chestiuni fără legătură cu domeniul de expertiză în cauză.

52 Prin urmare, la a doua întrebare trebuie să se răspundă că Regulamentul nr. 817/2010 trebuie interpretat în sensul că autoritatea competentă pentru plata restituirilor la exportul de bovine nu este obligată să respecte mențiunea consemnată de medicul veterinar oficial de la punctul de ieșire pe documentul care atestă ieșirea de pe teritoriul vamal al Uniunii a animalelor în cauză, potrivit căreia dispozițiile aplicabile ale Regulamentului nr. 1/2005 nu au fost respectate în cadrul transportului acestor animale pentru toate animalele sau pentru o parte a acestora.

Cu privire la cheltuielile de judecată

53 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

1) **Punctul 1.4 litera (d) din capitolul V din anexa I la Regulamentul (CE) nr. 1/2005 al Consiliului din 22 decembrie 2004 privind protecția animalelor în timpul transportului și al operațiunilor conexe și de modificare a Directivelor 64/432/CEE și 93/119/CE și a Regulamentului (CE) nr. 1255/97 trebuie interpretat în sensul că, în cadrul unui transport rutier de animale din speciile vizate, în special cele din specia bovină, cu excepția viteilor, pe de o parte, perioada de repaus dintre perioadele de deplasare poate, în principiu, să aibă o durată mai mare de o oră. Totuși, în cazul în care depășește o oră, această perioadă nu trebuie să fie de așa natură încât, în condițiile concrete în care se desfășoară acest repaus și transportul în ansamblu, să constituie un risc de rănire sau de suferințe inutile pentru animalele transportate. În plus, perioadele de călătorie și de repaus combinate, astfel cum sunt prevăzute la punctul 1.4 litera (d) din capitolul menționat, nu pot depăși 29 de ore, sub rezerva posibilității de a le prelungi cu două ore în interesul animalelor, în conformitate cu punctul 1.8 din capitolul amintit, și fără a aduce atingere aplicării dispozițiilor articolului 22 din regulamentul în cauză în cazul unor circumstanțe neprevăzute. Pe de altă parte, perioadele de deplasare de maximum 14 ore fiecare pot cuprinde una sau mai multe etape de staționare. Aceste etape de staționare trebuie să fie adăugate la etapele de deplasare pentru calculul perioadei totale de deplasare de maximum 14 ore din care fac parte.**

2) **Regulamentul (UE) nr. 817/2010 al Comisiei din 16 septembrie 2010 de stabilire a normelor de aplicare în temeiul Regulamentului (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului în ceea ce privește cerințele privind bunăstarea animalelor vii din specia bovină în timpul transportului pentru acordarea restituirilor la export trebuie interpretat în sensul că autoritatea competentă pentru plata restituirilor la exportul de bovine nu este obligată să respecte mențiunea consemnată de medicul veterinar oficial de la punctul de ieșire pe documentul care atestă**

ieșirea de pe teritoriul vamal al Uniunii Europene a animalelor în cauză, potrivit căreia dispozițiile aplicabile ale Regulamentului nr. 1/2005 nu au fost respectate în cadrul transportului acestor animale pentru toate animalele sau pentru o parte a acestora.

Semnături